

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 121/2013-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. mája 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti Ing. B. Š., Č., zastúpenej JUDr. C. S., Č., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/917/1998 v období po vydaní nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 78/2011-17 z 13. apríla 2011 takto

r o z h o d o l :

Základné právo Ing. B. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/917/1998 v období po vydaní

nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 78/2011-17 z 13. apríla 2011 porušené nebolo.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 121/2013-14 z 12. marca 2013 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Ing. B. Š. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C/917/1998 (ďalej aj „napadnuté konania“) v období po vydaní nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 78/2011-17 z 13. apríla 2011, ktorým ústavný súd už raz rozhodol, že sťažovateľkou označené práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru boli postupom okresného súdu v uvedenom súdnom konaní porušené, a súčasne sťažovateľke priznal finančné zadost'učinenie v sume 4 000 €.

Sťažovateľka sa v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 8 C/917/1998 v procesnom postavení žalobkyne domáhala zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam a vyplatenia finančnej sumy za odpredané motorové vozidlá, ako aj úspor na vkladných knižkách a účtoch odporcu. Sťažovateľka v sťažnosti uvádza, že hoci návrh na okresný súd podala ešte v roku 1998, doteraz v jej veci nebolo vydané meritórne rozhodnutie, hoci ústavný súd „už konštatoval, že po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov a ktorá nie je právne zložitá. Taktiež konštatoval, že nezistil žiadnu takú okolnosť, ktorou by sťažovateľka prispela k zbytočným prietahom v konaní.

Ako som už uviedla občianskoprávnou žalobou sa domáham vyplatenia finančných súm z úspor na vkladných knižkách a účtoch vedených v peňažných ústavoch, ktoré som v priebehu súdneho konania konkretizovala a žiadala súd, aby zaistil výpisy z týchto účtov. Naposledy takýto návrh na vykonanie dôkazov som podala dňa 16. 11. 2010. OS v Čadci

v priebehu konania od roku 1998 tieto výpisy z peňažných ústavov z účtov nezabezpečil a väčšina peňažných ústavov súdu oznámila, že účty evidujú len po dobu 10 rokov a v súčasnej dobe sú už tieto škartované. Podľa mojich vedomostí na týchto účtoch malo byť asi 1.000.000,- Sk/asi 33.200,- eur/. V dôsledku nečinnosti OS Čadca som sa ocitla v dôkaznej núdzi a zrejme v tejto časti svojho návrhu z viny súdu nebudem úspešná.

Taktiež som viackrát žiadala o vypočutie viacerých svedkov, avšak medzitým mnou navrhnutí svedkovia a to M. H., O. H. starší a O. H. mladší zomreli. Taktiež zomrela aj súdna znalkyňa Ing. K... Časový horizont toho, kedy sa účastníkovi dostáva konečné rozhodnutie vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou celkovej spravodlivosti konania. Požiadavka rýchlosti konania sa stáva ústavným princípom, ktorý musia všeobecné súdy rešpektovať.“.

Primerané finančné zadosťučinenie sťažovateľka žiadala v sume 45 000 €, a to „z dôvodu, že v dôsledku neprimeraného skoro 15 ročného predlžovania súdneho konania... stratila možnosť preukázať svoje tvrdenia a to hlavne výpismi z peňažných ústavov a výsluchmi zomretých svedkov“.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal vo veci rozhodnutie, v ktorom vysloví porušenie jej základného práva „na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa článku 48 odsek 2 Ústavy“ a práva „na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa článku 6 odsek 1 Dohovoru... postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod spisovou značkou 8 C/917/1998“, priznal jej „finančné zadosťučinenie v sume 45.000,- eur“ a zaviazal okresný súd uhradiť sťažovateľke trovy konania v sume 331,12 € do 2 mesiacov od doručenia nálezu.

II.

Okresný súd vo vyjadrení sp. zn. Spr 181/13 z 12. februára 2013 k doručenej sťažnosti uviedol prehľad týchto procesných úkonov vykonaných vo veci po vydaní nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 78/2011 z 13. apríla 2011:

«- 4. 5. 2011 - pojednávanie, odročené na 22. 6. 2011 za účelom rozhodnutia o procesných návrhoch účastníkov tak, ako boli rekapitulované a konštatované na

pojednávani, súčasne na ďalšie doplnenie dokazovania dopytom na peňažné ústavy podľa návrhov účastníkov, zloženie preddavku na takéto dokazovanie

- 20. 6. 2011 - navrhovateľka predložila doklady
- 21. 6. 2011 - sudca zrušil termín pojednávania z dôvodu na strane súdu (nepripravenosť pojednávania na prejednanie veci samej 13. 9. 2011 - referát sudcu - žiadané správy)
- 7. 10. 2011 - záznam kancelárie - spis sa nachádzal od 16. 9. 2011 do 6. 10. 2011 na revízii - kontrole pracovníkov KS Žilina
- 13. 9. 2011 - uznesenie (súd konanie v časti o návrhu navrhovateľky proti odporcovi o zrušenie a vyporiadanie spoluvlastníctva k nehnuteľnosti - pozemku zastavuje, v časti o vzájomnom návrhu odporcu proti navrhovateľke zastavuje, navrhovateľka a odporca boli zaviazaní zložiť preddavok na trovy dokazovania)
- 19. 10. 2011 - doručená posledná žiadaná správa
- 11. 11. 2011 - referát sudcu - vytýčený termín pojednávania na deň 17. 1. 2012, pojednávanie odročené na 14. 3. 2012 na žiadosť oboch strán s cieľom poskytnutia lehoty na mimosúdne urovnanie
- 3. 2. 2012 - oznámenie o ukončení mimosúdnych jednaní - podal odporca
- 7. 3. 2012 - odporca požiadal o prerušenie konania na účelom uzatvorenia mimosúdneho zmieru
- 13. 3. 2012 - sudca zrušil termín pojednávania
- 23. 3. 2012 - podanie navrhovateľky - súhlas k návrhu na prerušenie konania
- 30. 4. 2012 - podanie navrhovateľky - vyjadrenia k „oznámeniu odporcu o ukončení mimosúdnych jednaní“
- 16. 5. 2012 - uznesenie - konanie prerušené do 30. 9. 2012, nariadený termín pojednávania na deň 2. 10. 2012
- 28. 9. 2012 - podanie navrhovateľky - oznámenie o ukončení mimosúdneho jednania
- 2. 10. 2012 - pojednávanie - odročené na 18. 12. 2012
- 18. 12. 2012 - vytýčený termín ohliadky na mieste samom na deň 5. 2. 2013
- 18. 12. 2012 - pojednávanie - odročené na účelom vykonania ohliadky
- 23. 1. 2013 - podanie navrhovateľky označené ako odvolanie proti nariadeniu domovej ohliadky domu, termín ohliadky zrušený

- 11. 2. 2013 - referát sudcu - nariadené znalecké dokazovanie.»

K uvedenému prehľadu procesných úkonov pripojil okresný súd vyjadrenie zákonného sudcu z 11. februára 2013, ktorý okrem opisu vykonaných procesných úkonov súdu uviedol, že veci venuje zvýšenú pozornosť „v medziach možností daných reálnymi vytvorenými podmienkami pre výkon funkcie sudcu a súdnictva na tunajšom súde, v rámci dlhodobo pretrvávajúcich nedostatočných podmienok pre výkon všeobecného súdnictva v Slovenskej republike, ktorá situácia je nielen správne tunajšieho súdu, ale i jej nadriadeným orgánom správy súdnictva známa, ktorá sa v priebehu posledných dvoch rokov na tunajšom súde výrazne zhoršila (najmä v dôsledku postupného odchodu dnes už štyroch sudcov z občianskoprávneho úseku súdu a to bez náhrady, s prerozdelením ich agendy medzi zostávajúcich štyroch sudcov občianskoprávneho úseku a pri súčasnom zvýšení počtu novonapadnutých vecí na súde) a za ktorej objektívne ani pri zvýšenom úsilí nie je možné vo všetkých veciach súčasne konať bez prietahov v konaní.

Poznamenávam (i s odkazom na posledné rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto veci), že napriek dovtedajšej dĺžke konania po prevzatí predmetnej veci som sa ako zákonný sudca v tejto veci musel primárne vysporiadať s jednoznačným ujasnením predmetu konania - vzájomných nárokov oboch účastníkov, v priebehu konania postupne opakovane menených, zužovaných a rozširovaných, bez príslušných právoplatných procesných rozhodnutí súdu o nich - predmet konania a rozhodovania súdu bol takto nakoniec nevyhnutne ustálený (§ 103 OSP) uznesením zo dňa 13. 9. 2011.“.

Sťažovateľka už priamo v sťažnosti uviedla, že netrvá na ústnom prerokovaní veci a okresný súd súhlasil s upustením od ústneho pojednávania listom z 22. marca 2013. Ústavný súd po oboznámení s obsahom sťažnosti a nadväzujúcich vyjadrení účastníkov konania, ako aj s obsahom vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 8 C/917/1998 dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, preto podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, keďže podmienky na tento postup považoval za splnené.

III.

Ústavný súd preveril v spise okresného súdu vedenom v napadnutom konaní prehľad procesných úkonov, ako vyplývajú z vyjadrenia okresného súdu z 12. februára 2013, a vzhľadom na to, že citovaný prehľad procesných úkonov zodpovedá skutočnosti, od ich opätovného opisu v tomto náleze ústavný súd upustil a v plnom rozsahu na neho odkazuje.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovanom v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 813/00),

pričom „k naplneniu práva na súdnu ochranu v rozhodovaní o veci samej dochádza zásadne právoplatným rozhodnutím...“ (IV. ÚS 68/02).

Ústavný súd pripomína, že základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesno-právnych inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať.

Uvedeným východiskám zodpovedá aj judikatúra ústavného súdu, ktorá sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť vecí, správanie účastníkov a postup súdu (III. ÚS 111/02, III. ÚS 154/06 a iné).

1. Pokiaľ ide o posúdenie právnej a faktickej zložitosť vecí, ústavný súd zotrváva na svojom stanovisku formulovanom v náleze sp. zn. I. ÚS 78/2011 z 13. apríla 2011, že vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania, ako aj so zreteľom na časté menenie procesných návrhov účastníkmi konania možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Po právnej stránke však ide o vec patriacu k štandardnej agende všeobecných súdov, ktorá nie je právne zložitá.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky v konaní (druhé ústavne relevantné kritérium) v období po vydaní nálezu sp. zn. I. ÚS 78/2011 z 13. apríla 2011, ústavný súd je nútený konštatovať, že toto správanie prispelo k predĺženiu napadnutého konania. Sťažovateľka totiž 23. marca 2012 súhlasila s návrhom odporcu na prerušenie konania do 30. septembra 2012, a tým sama prispela k tomu, že v období od 17. januára 2012 do 2. októbra 2012 okresný súd v predloženej veci nepojednával a v zásade nevykonával žiadne dokazovanie. Rovnako možno sťažovateľke pripísať zodpovednosť aj za zrušenie ohliadky na mieste samom (Č.) nariadenej na 5. február 2013 na pojednávaní konanom okresným súdom 18. decembra 2012, s ktorou sťažovateľka vyjadrila nesúhlas.

3. Aj v súvislosti s hodnotením tretieho kritéria slúžiaceho na posúdenie existencie prípadných priet'ahov v konaní (postupu samotného okresného súdu) je uvedená okolnosť prerušenia konania na návrh, resp. so súhlasom účastníkov konania na základe uznesenia okresného súdu č. k. 8 C/917/1998-744 zo 16. mája 2012 právne významná. V súlade so svojou doterajšou judikatúrou ústavný súd zastáva názor, že ide o procesný postup, ktorý je zákonom dovolený a je potrebné ho posudzovať podľa situácie, ktorá existovala v čase, keď sa realizoval. K jej posúdeniu majú zásadne lepšie predpoklady všeobecné súdy než ústavný súd, prihliadajúc pritom na princíp subsidiarity, ktorým sa riadi jeho vzťah k všeobecným súdom a ktorému viac zodpovedá, aby ústavný súd, ak je to nevyhnutné, sám neposudzoval vhodnosť a účelnosť zvoleného procesného postupu. To však ešte neznamená, že táto voľnosť je bez obmedzenia a že je ústavným súdom nekontrolovateľná. Aj ustanovenie § 110 Občianskeho súdneho poriadku, tak ako napokon každé zákonné ustanovenie, sa totiž musí vykladať a uplatňovať v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy), pretože zo žiadneho ustanovenia ústavy nemožno vyvodit', že prerušením konania jeho účastník stráca právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 21/00, III. ÚS 221/2010).

V prerušenom konaní sa nemohli vykonávať žiadne procesné úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty jeho účastníkov, a tým nemohlo dôjsť ani k naplneniu účelu označených práv. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nečinnosť súdu v dôsledku existencie prekážky jeho postupu vytvorenej zákonom ustanoveným postupom - tak ako to je v danom prípade právoplatným uznesením o prerušení konania, nemôže posudzovať ako zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (m. m. II. ÚS 3/00, I. ÚS 78/02, III. ÚS 42/02).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu k zbytočným priet'ahom v konaní, a teda k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže dôjsť nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (m. m. II. ÚS 33/99).

Pokiaľ ide o postup okresného súdu v danej veci mimo obdobia prerušenia konania, ústavný súd okrem obdobia od 5. mája 2011 do 13. septembra 2011 konštatuje v zásade plynulý procesný postup, v rámci ktorého okresný súd vykonal niekoľko pojednávaní (4. mája 2011, 17. januára 2012, 2. októbra 2012, 18. decembra 2012), na ktorých sa sústredil na ustálenie rozsiahleho (a viacerými úkonmi účastníkov meneného) predmetu konania, ale súčasne aj na zabezpečenie dôkazov okrem pojednávaní aj vyžiadaním správ o existencii a pohyboch peňažných prostriedkov na účtoch uvedených stranami súdneho sporu.

Vo vzťahu k objektívnym dôvodom uvádzaným zákonným sudcom okresného súdu, pre ktoré predmetná vec nie je právoplatne skončená, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru (pozri napr. I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia. Námietka neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci (III. ÚS 155/2010). To isté platí aj pre prípad organizačných zmien v súdnictve, ktoré nemôžu byť dôvodom na ospravedlnenie prípadného porušenia označeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

Prihliadajúc na uvedené zistenia ústavný súd konštatuje, že v období po vydaní nálezov ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 78/2011 z 13. apríla 2011 v sťažovateľkinej veci nezistil také závažné nedostatky v postupe okresného súdu (dlhodobú nečinnosť, neefektívny postup), ktoré by vo svojom súhrne dosahovali mieru ústavnej relevancie. Nesústredenou činnosťou sa okresný súd síce čiastočne podieľal na predĺžení posudzovaného konania v rozsahu asi 4 mesiacov (najmä v období od 5. mája 2011 do 13. septembra 2011), avšak aj správanie sťažovateľky (napr. prerušenie konania s jej súhlasom) prispelo k tomu, že dosiaľ nebolo vo veci meritórne rozhodnuté. Uvedené zistenia viedli ústavný súd k záveru, že v posudzovanom období (t. j. od 13. apríla 2011 do dňa vydania tohto nálezov) základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných

prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prerokovanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu porušené nebolo.

Zistené prieťahy v posudzovanom konaní, za ktoré zodpovedá okresný súd, vyhodnotil ústavný súd v zásade ako ojedinelé (m. m. III. ÚS 162/2012). To ale neznamená, že ďalší postup okresného súdu, majúci charakter prípadnej nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti, by v budúcnosti nemohol odôvodňovať záver o porušení sťažovateľkou označených práv.

Keďže ústavný súd vyslovil, že označené práva, porušenie ktorých sťažovateľka namietala, porušené neboli, návrhom na priznanie finančného zadost'učinenia a na úhradu trov konania sa už nezaoberal, pretože rozhodovanie o týchto návrhoch je viazané na vyslovenie porušenia označených základných práv.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je opravný prostriedok prípustný, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2013